

Normaal doen en op de kleintjes letten

Behoeftte aan normen voor verlaging kunstgrasonderhoudskosten

Een betere kwaliteit veld, een hogere bespeelbaarheidsgraad en geen onderhoud waren jarenlang het stokpaardje van de kunstgras-industrie, wanneer gemeenten de keuze moesten maken tussen een kunstgras- of een natuurgrasvoetbalveld. Financieel leek het aantrekkelijk, maar wat is de realiteit?

Auteur: Guy Oldenkotte

De introductie van kunstgras voor voetbal bleek voor veel clubs begin deze eeuw een belangrijke reddingsboei om financieel rendabel te blijven. Onderhoud van de veelal uitgestrekte terreinen bleek een lastige kostenpost, terwijl het wekelijks puzzelen was om voldoende kwalitatief goede velden te garanderen. Dankzij kunstgras konden clubs af met de helft van het aantal velden, hoefden clubs niet per se verplaatst te worden, was onderhoud niet langer noodzakelijk en werd voorkomen dat wedstrijden verplaatst moesten worden, wanneer langdurige regenval of sneeuw een veld onbespeelbaar hadden gemaakt. Na de introductie van de eerste velden volgden het aantal nieuwe kunstgrassystemen en oplossingen elkaar in rap tempo op, terwijl de concurrentieslag de prijzen van veel systemen deed dalen. Kunstgras werd daardoor steeds betaalbarer, maar bleef duurder dan natuurgras. Maar de verwachting dat kunstgras, op langere termijn, een goedkoper alternatief zou bieden dan natuurgras lijkt steeds meer een misvatting te zijn. "Kunstgrasvelden zijn prachtige voorzieningen, maar tegelijkertijd een dure hobby", zegt Frank van der Peet, voorzitter van de Commissie Kunstgras van de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek. In het dagelijks leven is Van

der Peet verantwoordelijk voor de sportvelden in de gemeente Den Haag. Volgens Van der Peet is binnen de gemeente Den Haag de financiële teleurstelling deels te wijten aan de introductieperiodes destijds, toen veel leveranciers stonden te dringen om een deel van de markt. De technische kennis was nog lang niet op het huidige niveau. "De eerste velden die destijds zijn aangelegd, gaan aanzienlijk korter mee dan werd gehoopt en blijken soms al na zeven jaar toe te zijn aan vervanging. Veel gemeenten zullen in hun begroting rekening hebben gehouden met een levensduur van minimaal tien jaar. Er zullen ook gemeenten zijn die met moeite de aanschaf door de gemeenteraad hebben gesleept en helemaal geen geld hebben voor vervanging. Daarnaast zijn de kosten voor afvoer van afval de laatste jaren gestegen en zijn de regels voor afval aangescherpt. Vervanging van de mat en rubber-infill blijkt dan opeens stukken duurder uit te vallen dan verwacht." Ook het dagelijks onderhoud kost meer dan we in het begin dachten. "Er werd destijds gerekend op drie- à vierduizend euro per jaar. In Den Haag gaan we uit van zeven- à achtduizend euro per jaar." Volgens Van der Peet is een kunstgrasveld daardoor per saldo zo'n 25.000

à 30.000 euro per jaar duurder dan een natuurgrasveld. "De lage kosten per gebruiksuur worden vaak genoemd maar *out of pocket* verandert er niets. En het is ook niet zo dat er veel minder natuurgrasvelden nodig zijn; de behoefte aan capaciteit wordt vooral bepaald door de competitie en niet door de trainingen. En dus daalt de behoefte aan velden slechts marginaal. Veel gemeenten moeten bezuinigen. Dat leidt er in Den Haag toe dat de aanleg van nieuwe velden sterk vermindert of zelfs stopt. Bestaande velden zullen we vervangen en ook op nieuwbouwprojecten zullen we het overwegen. Maar dan houdt het op, want het budget is vanaf nu nodig voor de vervangingen."

Gebrek aan kennis

Van der Peet benadrukt dat hij uiteraard geen pleidooi houdt tegen kunstgras. "Het is voor voetbalverenigingen echt een geweldige voorziening. Trainingen en wedstrijden gaan altijd door en er is dus altijd leven in de brouwerij. Maar gemeenten moeten zich van tevoren goed realiseren waar ze aan beginnen en ze moeten in hun begroting voldoende rekening houden met kosten van onderhoud en vervanging."

Gebrek aan kennis

Het probleem is deels te wijten aan het gebrek aan kennis binnen de gemeenten destijds. Maar bijna acht jaar nadat kunstgras grootschalig zijn intrede deed in de amateurvoetballerij, lijkt daar weinig verandering in te zijn gekomen. "Er zijn ontzettend veel mensen met kennis en ervaring in Nederland. Maar het probleem is dat ze allemaal een verschillende mening hebben. En soms hebben meerdere mensen gelijk. Dat maakt het lastig om een juiste oplossing te vinden." Van der Peet wijst daarbij met name op het onderhoud van kunstgras. In tegenstelling tot wat aanvankelijk werd gezegd, is het tegenwoordig algemeen geaccepteerd dat kunstgrasvelden wel degelijk regelmatig aandacht vergen. "In eerste instantie hadden we het onderhoud uitbesteed, maar sinds 1 januari 2010 doen we het zelf en we komen langzaam tot de conclusie dat, met zoveel verschillende systemen, bijna elk veld wel een aparte onderhoudsmachine vereist. Dat komt mede doordat de onderhoudsinstructie van de aannemer niet altijd hoeft te kloppen. In theorie mag het dan wel allemaal lijken te klikken, maar het moet zich nog altijd bewijzen in de praktijk. En nu pas kunnen we daar een oordeel over gaan vellen." Volgens Van der Peet zijn de kosten voor onderhoud aanzienlijk gestegen. "Toen we begonnen was het zo'n tweeënhalf- à drieduizend euro per jaar.

Tegenwoordig kost het zo'n zeven- à achtduizend euro per jaar."

Bodem in zicht

Volgens Gosewin Bos van Oranjewoud is er nog wel wat ruimte voor groei qua aanleg van het aantal kunstgrasvelden. "Niet elke vereniging heeft ten minste één kunstgrasveld." Maar Bos erkent dat de tijd waarin bijna elke club in aanmerking kwam voor kunstgras inmiddels voorbij is. "In het verleden waren gemeenten gemakkelijker met het toezeggen van een kunstgrasveld. Soms kregen clubs toch een kunstgrasveld omdat ze de enige waren binnen de gemeente die niet de beschikking hadden over kunstgras. Dat zit er niet meer in. Tegenwoordig moet er overal bezuinigd worden. Om de kosten inzichtelijk te houden is het daarom belangrijk de kosten terug te rekenen naar het aantal uren dat men op het veld speelt. Clubs die destijds net niet aan de norm voldeden, maar toch een kunstgrasveld kregen, hebben het nu zwaar." Volgens Bos zal kunstgras zeker niet goedkoper worden. "Ik vermoed dat we de financiële bodem wel bereikt hebben. Het volume is al maximaal geweest met honderden velden in Nederland en duizenden velden elders in de wereld die jaarlijks werden aangelegd. Bovendien gaan de prijzen voor grondstoffen omhoog nu de olieprijs verder stijgt."

De afgelopen jaren werden er jaarlijks zo'n 200 à 250 nieuwe kunstgrasvelden aangelegd. Voor dit jaar en volgend jaar is de verwachting dat er minder nieuwe velden worden aangelegd per jaar en schattingen lopen uiteen van 150 tot 180 nieuwe velden. Van de 8500 voetbalvelden in Nederland zullen, naar verwachting, maximaal 2500 velden in de toekomst van kunstgras zijn. Daarmee zou gemiddeld elke vereniging in Nederland de beschikking hebben over een kunstgrasveld.

Behaalde winst

De aanleg van kunstgrasvoetbalvelden heeft, volgens Bos, een positieve invloed gehad op de kosten van natuurgrasvelden. "Dankzij de aanleg van kunstgras is de kwaliteit van veel velden verbeterd omdat velden minder worden overbelast." Die ontwikkeling heeft weer een positieve invloed op de onderhoudskosten van een dergelijk veld. Bos: "De onderhoudskosten van natuurgras zijn zeker niet gestegen en misschien nog wel lager geworden omdat een veld minder snel hoeft te worden gerenoveerd of te worden doorgezaaid."

Dat neemt volgens Jochem Knol van de Grontmij niet weg dat het verdwijnen van de cultuurtechnische kennis een zorgelijke ontwikkeling is. Handhaving daarvan vergt

Exploitatieoverzicht voetbal

	Natuurgras	WeTra (400 uur) Trainingsveld (800 uur)	WeTra (500 / 600 uur) Trainingsveld (800-1000 uur)	WeTra (800 uur) Training (>1000 uur)	Kunstgras * (onbeperkt bespeelbaar/in praktijk ca. 1200 uur)
Onderbouw	€ 40.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 70.000,00	€ 90.000,00
Bovenbouw	€ 20.000,00	€ 30.000,00	€ 40.000,00	€ 175.000,00	€ 200.000,00
Hekwerk	€ 14.050,00	€ 14.050,00	€ 14.050,00	€ 14.050,00	€ 18.720,00
Inrichting en beregening	€ 32.515,00	€ 32.515,00	€ 32.515,00	€ 32.515,00	€ 34.140,00
Keuringskosten ISA Sport		€ 2.865,00	€ 2.865,00	€ 2.865,00	€ 8.260,00
Totale kosten	€ 106.565,00	€ 146.565,00	€ 156.565,00	€ 291.565,00	€ 342.860,00
Afschrijvingen:					
Onderbouw (30 jaar)	€ 1.333,33	€ 2.333,33	€ 2.333,33	€ 2.333,33	€ 3.000,00
Bovenbouw (*10 jaar overige 15 jaar)	€ 1.333,33	€ 2.000,00	€ 2.666,67	€ 11.666,67	€ 20.000,00
Hekwerk, inrichting, bergening (15 jaar)	€ 3.104,33	€ 3.104,33	€ 3.104,33	€ 3.104,33	€ 3.524,00
Afschrijving / jaar	€ 5.771,00	€ 7.437,67	€ 8.104,33	€ 17.104,33	€ 26.524,00
Gemiddelde rente 6%	€ 3.516,65	€ 4.836,65	€ 5.166,65	€ 9.621,65	€ 11.314,38
Onderhoud	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 9.000,00	€ 6.500,00
Kosten / jaar	€ 18.287,65	€ 21.274,31	€ 22.270,98	€ 35.725,98	€ 44.338,38
Speeluren / jaar	250	450	550	800	1200
Kosten / uur	€ 73,15	€ 47,28	€ 40,49	€ 44,66	€ 36,95
Bijkomende kosten					
Lichtinstallatie, klasse III	€ 24.500,00	€ 24.500,00	€ 24.500,00	€ 24.500,00	€ 24.500,00
Verharding 2.00 meter rondom	€ 14.500,00	€ 14.500,00	€ 14.500,00	€ 14.500,00	€ 14.500,00

* = behorende bij het kunstgrasveld

Uitgangspunten:

Exploitatiekosten op basis (maximale) speeluren per jaar
Kosten zijn gebaseerd op de aanleg van een volledig veld
Huidig maaiveldhoogte is toekomstig maaiveldhoogte
Er zijn geen bijkomende werkzaamheden gerekend

Vrijkomende grond is vrij van verontreinigingen en afzetbaar binnen een straal van 5 km
Terrein is goed bereikbaar en er is depotruimte beschikbaar
Exclusief BTW
e.e.a. afhankelijk van lokale omstandigheden Prijspeil: 2011

investering. "Men heeft zich de laatste jaren erg gefocust op kunstgras en minder aandacht besteed aan het in stand houden van de kennis van natuurgras. Dat is zorgelijk." Knol is van mening dat bij natuurgras, in tegenstelling tot kunstgras, er nog ruimte is om de kosten van onderhoud verder te doen dalen. "Onderhoud van kunstgras is haast net zo duur als onderhoud van natuurgras. Er komen steeds betere machines voor het onderhouden van kunstgras, maar die zijn zeker niet goedkoop." Ook Knol ziet niet gebeuren dat de aanschafkosten voor kunstgras verder zullen afnemen. "De prijs zal niet veel verder dalen. Wat je zult zien, is dat er lichtere constructies komen, met kortere vezels en minder infill-materiaal." Knol waarschuwt gemeenten daarom alert te zijn om maximaal rendement uit hun investering te krijgen. "Er zit nog altijd veel kaf tussen het koren wanneer het aankomt op aannemers. Clubs en gemeenten zijn zich daar nog altijd niet van bewust. De consequenties daarvan zijn meestal pas op langere termijn duidelijk."

Testen van natuurgras

Nu de voetballerij in Nederland de garantie heeft van kunstgrasvelden die voldoen aan bepaalde normen, gaan er steeds meer stemmen op die roepen om regelmatige keuring van natuurgrasvelden. Met het oog op plannen om keuring van natuurgrasvelden in te voeren zou juist het wegvallen van de kennis over

natuurgras, volgens Knol, nog wel eens tot nare verrassingen kunnen leiden. "De natuurgrasmarkt is een moeilijk te controleren markt. Het vereist veel vakmanschap, maar er vindt weinig externe controle plaats. Je bent vaak overgeleverd aan de goodwill van de aannemer." Patrick Balemans van de KNVB erkent dat er gesprekken lopen over de invoering van een kwaliteitsnorm voor natuurgras. "We doen dit om ervoor te zorgen dat de kwaliteit juist nog verder wordt verhoogd, zodat er nog minder afgelastingen zijn. De kwaliteit is redelijk, maar kan nog altijd beter. Echter, doordat natuurgrasvelden op dit moment nauwelijks gekeurd worden, zijn er ook velden die volledig niet-wedstrijdwaardig zijn." Volgens Balemans kunnen clubs en gemeenten winst halen door de gebruiksuren nog beter te monitoren en trainingen beter te spreiden. "Het is mogelijk om een natuurgrasveld in één dag dusdanig kapot te spelen, dat het mogelijk niet langer bruikbaar is voor dat seizoen." Door goed en gedegen onderhoud op het juiste moment kunnen renovaties worden uitgesteld, wat besparingen oplevert. De kosten van de keuring zullen, naar verwachting, voor rekening komen van de eigenaar van het veld, meestal de gemeente. Met name de gemeenten zullen daarom in eerste instantie verre van dankbaar zijn met de nieuwe eis als deze er zo komt, erkent Balemans. Echter, door de keuringskosten zo laag mogelijk te houden en de bijkomende voordelen (onderliggend advies, het effectiever gebruiken van velden en mogelijk uitstel van renovaties) zal het voor de eigenaren mogelijk meer opleveren dan kosten. "We willen daarom samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Vereniging Sport en Gemeenten momenteel alle opties bekijken. Zo zijn we aan het bezien of er een nieuwe norm moet komen voor natuurgrasvoetbalvelden. We hopen echter voor de zomer meer duidelijkheid daarover te hebben."

Het is daarom nog afwachten om te zien of de keuring van natuurgrasvelden er echt doorheen komt. Vaststaat dat, mocht de keuring realiteit worden, vergelijking van de kosten en baten van natuurgras en kunstgras pas echt objectief wordt.

Onderhoudskosten voor natuurgras zijn nauwelijks gewijzigd.

Wim Glaap, bestuurslid van de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek, schat de exploitatiekosten voor kunstgras op zo'n 47.000 euro per jaar, terwijl de exploitatiekosten van natuurgras uitkomen op zo'n 21.000 euro per jaar. "Dat zijn de kosten met een afschrijvingsperiode van zo'n dertig jaar. In die periode zal een kunstgrasveld een nieuwe tussenlaag krijgen en driemaal een nieuwe mat." Volgens Glaap ligt het omslagpunt om van natuurgras over te stappen op kunstgras op zo'n 950 uur per jaar. "Met het spelen van wedstrijden op zaterdag haal je jaarlijks al zo'n 240 uur. Dat, tezamen met veertig weken van achttien uur trainen per week, is voldoende om de aanschaf van een kunstgrasveld te rechtvaardigen." Ondanks de ruime keus aan kunstgrassystemen waaruit clubs en gemeenten tegenwoordig kunnen kiezen, blijft het lastig de juiste beslissing te nemen, zeker met het oog op de kosten bij het eventueel verwijderen van het veld. "Het lastige is dat in het verleden veel componenten zijn gebruikt die niet-recyclebaar zijn, waardoor je in de toekomst met hoge opruimingskosten komt te zitten." Met de komst van de zogenaamde recyclebare kunstgrassystemen moet dit in de toekomst worden verholpen.

Frank van der Peet: "De gemeente Den Haag legt voorlopig geen nieuwe kunstgrasvelden meer aan."